

TILBAGE TIL HVERDAGEN

TILBAGE TIL HVERDAGEN

- Neurorehabilitering på Kystsantoriet

Kunstakademiets Arkitektskole
Afdelingen for Kulturarv, Transformation og Restaurering

AFGANGSPROGRAM
Forår 2015

Laura Søndergaard Bendixen
Stud4263
laura.s.bendixen@gmail.com

Vejledere:
Christoffer Harlang
Charlie Steenberg
Nicolai Bo Andersen

Forside illustration:
Come funziona l'occhio, "Il secolo illustrato", 1936

INDHOLD

Baggrund	6
Opgaven	8
Om neurorehabilitering	12
Kystsantoriet	16
Faxe Ladeplads	26
Program	28
Arkitektonisk intention	30
Metode og aflevering	34
Kilder	36
Studieforløb	38

BAGGRUND

Jeg skal lave afgangsupgave ved Kunstakademiets Arkitektskole afdeling for Kulturarv, Transformation og Restaurering foråret 2015.

Min tanke er at jeg vil tegne et Neurorehabiliteringscenter med udgangspunkt i en eksisterende bygning og tilhørende nybygninger. Jeg havde som femårig en hjerneblødning, som jeg gennem behandling og genoptræning i løbet af et par år kom helt over, men som stadig er en del af min personlige historie. Neurorehabilitering er et vanskeligt og mangesidigt område, og jeg finder det vigtigt at også arkitekturen medtænkes og integreres i behandling og genoptræning. Det skal mit projekt gerne bidrage til.

Jeg begyndte at lede efter en historisk bygning, der tidligere har fungeret til sundhedsfremmende formål og som er smukt placeret med adgang til skov og strand. Efter en grundig research fandt jeg frem til Strandgården, det gamle kystsanatorium ved Faxe Ladeplads, som det bedste match med mine ideer. Jeg faldt for Strandgården da den ligger naturskønt med mulighed for mange rekreative kvaliteter.

Det gamle Kystsanatorium ved Faxe Ladeplads har en lang og spændende historie, og har altid dannet ramme om rehabilitering på den ene eller den anden måde.

Huset er om- og tilbygget i tre omgange siden opførslen i 1912 for at passe til en given tids behov. Sidst har Strandgården fungeret som en institution for voksne med misbrugsproblemer og psykiske problemer. Bygningen har stået tom siden 2003 og har jævnligt haft problemer med hærværk.

Der har været mange tanker om hvad den gamle bygning kunne danne ramme om, og både bolig og hospice har været oppe at vende. I 2007 blev der lavet en lokalplan for området: "Lokalplan nr. 300-42A For et område til boligbebyggelse ved og i Strandgården, Faxe Ladeplads" siden er der ikke sket meget, og det er stadig uvist hvad bygningen skal bruges til. I 2011 skifter ejendommen ejer og hører nu under Udviklingsselskabet Stentofte A/S.

OPGAVEN

Projekt går ud på at tegne neurorehabiliteringscenter på det gamle Kystsankatorium ved Faxe Ladeplads på Sydsjælland.

Min opgave vil bestå i at restaurere og transformere Kystsankatoriet, samt tegne en eller flere additioner der rummer de fornødne træningsfaciliteter og boliger. Centeret skal facilitere både ophold og ambulante forløb.

Min udfordring bliver at kombinere viden indenfor rehabilitering og arkitektur med Strandgårdens naturskønne og rolige omgivelser.

Jeg er i kontakt med Center for Hjerneskade for at sikre mig bedst muligt sundhedsfagligt grundlag for opgaven.

Jeg er ligeledes i kontakt med arkitekter og andre fagpersoner der har arbejdet forskningsmæssigt og praktisk med rehabiliteringsunderstøttende indretning og arkitektur.

Jeg vil lave en registrering, analyse og værdisætning af ejendommen samt sætte mig grundigt ind i den og Faxe Ladeplads' historie inden jeg begynder at tegne.

Tidsplan

Ultimo Januar:

Jeg udarbejder et afgangsprogram som afleveres til godkendelse hos censorer

Medio Februar:

Påbegyndelse afgangsopgave – Jeg har har 100 dage til at udarbejde mit forslag

21. Maj:

Opgaven afleveres

28. Maj – 19. Juni:

Afgangsforsvar (nærmere dato kommer først når opgaven er påbegyndt)

Ultimo Juni:

Diplomoverrækkelse

“like a house which is not a home, a collective hospital which is not an institution, a church which is not religious, and an art gallery which is not a museum.”

- Charles Jencks, Arkitekt og teoretiker.
Sammen med sin Kone Maggie Keswick grundlægger af Maggicentrene

Vilhelm Hammershøi: Støvkornenes dans i solstrålerne, malet 1900

OM NEUROREHABILITERING

Hver syvende dansker rammes af blødning eller blodprop i hjernen. Det er 35 hver dag. Et menneske der har været udsat for en hjerneskade befinder sig i en skrøbelig situation både fysisk og psykisk. Mange ting der før var en selvfølge kan med et slag føles uoverkommelige. Ved at stille specifikke krav til de fysiske omgivelser, får man et bedre grundlag for at hjælpe den hjerneskadede tilbage til hverdagen.

Personer med hjerneskade har ofte både fysiske, emotionelle og sociale udfordringer. Derfor er det vigtigt at der i arkitekturen også er indtænkt både stressreducerende og stimulerende/potentielt stressende områder.

Dette stiller krav til arkitekturen og overvejelser vedrørende farve, lys, overflader, motorik og adgang til rekreative områder er vigtige.

Hidtil har rehabilitering fundet sted i lokaler der ikke har været designet til at understøtte rehabilitering.

Frem til 1990'erne var den overvejende holdning i sundhedssektoren at erhvervet hjerneskade hovedsageligt kunne afhjælpes operativt og medicinsk. Grundlæggende blev hjerneskader betragtet som irreversible. Patienter der var blevet hjerneskadede måtte lære at leve med det niveau de havde ved udskrivelsesdatoen fra sygehuset. Den opfattelse blev ændret fra midten af 1980'erne. Center for Hjerneskade blev etableret i København i 1985 og ca. samtidig blev Vejle fjord Rehabilitering startet. Her introducerede man holistiske rehabiliteringsmetoder, der var udviklet i lande som Sovjetunionen, USA og Israel. Disse metoder blev viderudviklet i Danmark og centrene i Danmark var de første i Europa.

Metoden kaldet holistisk da den arbejder med alle følger af en hjerneskade på engang, altså både hukommelse, koncentration, følelser, sociale kompetencer, tale og fysik. Målet er at den skadede kan genintegreres i hverdagen på bedst mulig vis, både i boligen, familien og på arbejdet.

Sideløbende med udviklingen af neurorehabiliteringscentre er der sket en stigende specialisering af hospitalerne. Netop nu er der i Glostrup ved at blive opført et neurorehabiliteringshospital som ventes færdigt i 2018. For de svært skadede er der i dag landsdækkende tilbud på neurocenter Hammel og Hvidovre Hospital.

Foto: Vejlefjord Rehabilitering

”...Syv dage efter operationen, i omtåget tilstand og for egen regning, bliver jeg flyttet til Vejle fjord Rehabiliteringscenter. Her kan jeg endelig få ro til at blive rask. Her er al ekspertise til at hjælpe mig samlet på ét sted. Her har jeg været en uge. Udover behandlingen svømmer jeg to gange dagligt. Jeg gør fremskridt hver dag, og har lige fået topkarakterer af neuropsykologen.”

KYSTSANATORIET

Strandgården, som Kystsantoriet bliver kaldt i dag, består af en trefløjet hovedbygning opført i tre tempi.

Den ældste del af bygningen blev opført i 1912 af Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse i forening med Komiteen for Opførelsen af et Børnesanatorium ved Faxe Strand. Direktøren for Faxe Kalk A/S, Otto Mortensen, var formand i komiteen. Bygningen blev opført efter tegninger af Arkitekt Carl Frederik Schiøtz (1878-1957). Bygningen bar navnet Høstblomstsanatoriet, da det var finansieret ved salget af høstblomstmærker. Bygningen kostede 30.000 kr. Halvdelen var finansieret af salget og resten blev skaffet af komiteen.

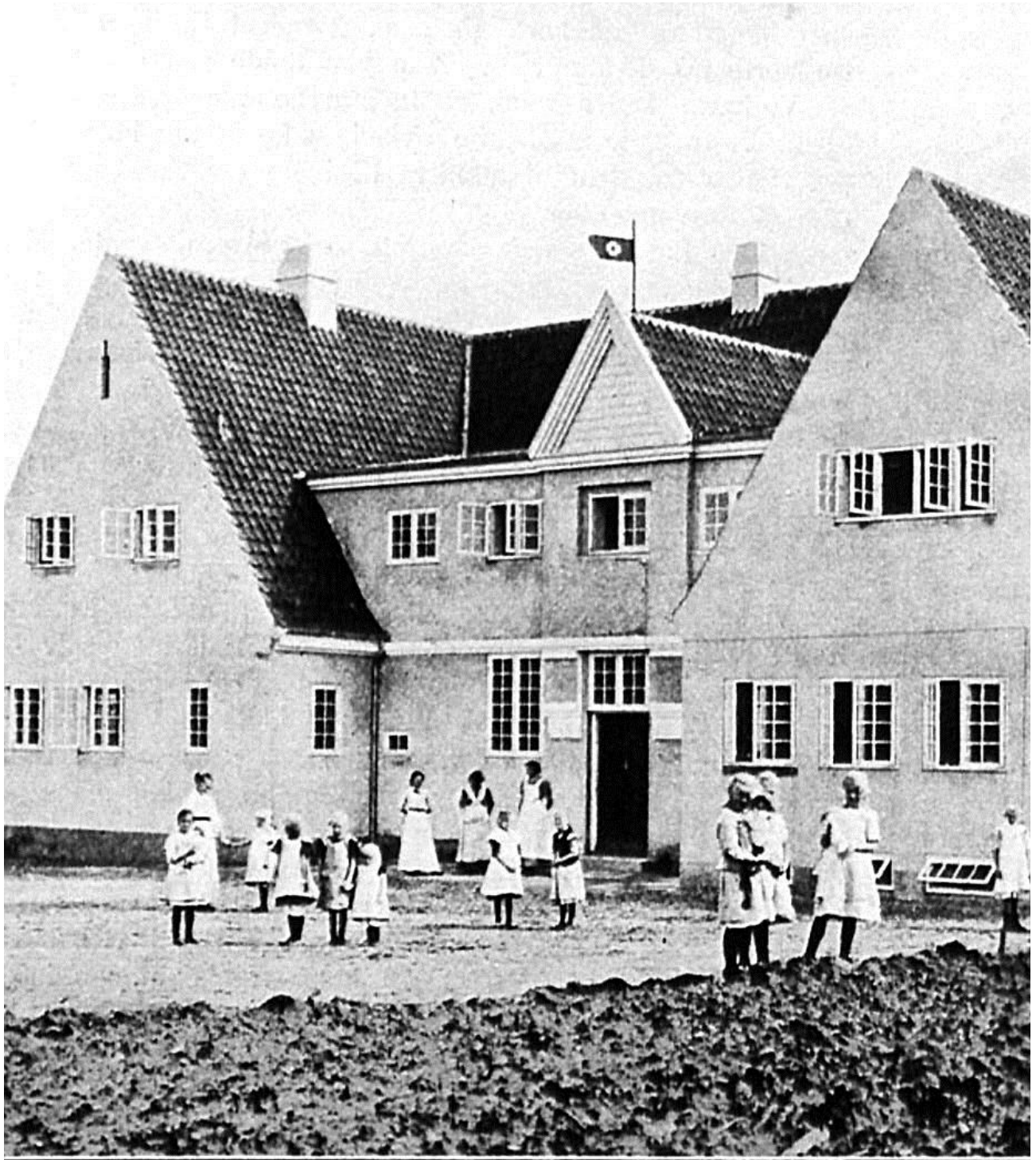
Facaderne var allerede i 1912 pudsede og *"kalkfarvede med lyse farver, der virker hyggelige og livlige i omgivelserne"* (Illustreret Tidende nr. 51 1912). Huset var indrettet til 30 piger i alderen 5-12 år. Der var fælles sovesale og en opholdsstue der også blev brugt til spisestue. Den store grund var udlagt til frugt- og nyttehaver samt græsplæne. I 1949 blev begge de to fløje forlænget, fortsat i samme stil og samme materialer, i modsætning hertil blev den tredje fløj, lyshallen opført i en afvigende stil og i andre materialer. Hallen har store vinduer, bølgeeternittag og lav taghældning, man formoder at den tredje fløj er opført samtidig med den resterende tilbygning. I forbindelse med ombygningen i 1949 blev sanatoriet indrettet til også at kunne rumme drenge.

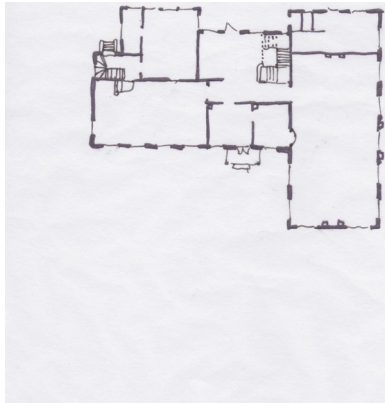
Fra 1956-1973 blev huset brugt som opholdssted for "miljøsvage" drenge og piger, hovedsageligt fra København og

Grønland. Under Vietnamkrigen fik også børn fra Vietnam ophold på Sanatoriet. I 1973 solgte Nationalforeningen sanatoriet til kolonien Filadelfia i Dianalund, der først og fremmest arbejder med epilepsi, de kaldte stedet for Perlen. I 1981 skiftede stedet igen navn da KFUM's Sociale Arbejde lejede Sanatoriet, denne gang til Strandgården, som også er det navn den kendes under nu. Strandgården har stået tom siden 2003.

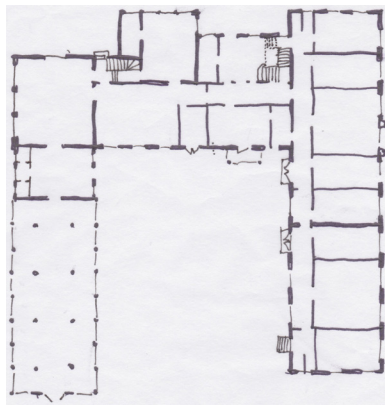
Bygningen har i sin facade et spil mellem symmetri og asymmetri. Den ligger for enden af en lang alle og er højt beliggende med udsigt ud over Fakse Bugt.

Ydervæggene består af mursten (tegl, kalksandsten og cementsten) og er pudsede gule. Taget er dækket af røde tegl. Liggehallen er opført som en trækonstruktion med store vinduer og bølgeeternittag. Bygningen har 8 nyere termoruder og 4 nyere havedøre, samt 2-3 større ovenlys i taget. Træværket trænger til vedligeholdelse og huset bærer generelt præg af at have stået tomt siden 2003. Alle vinduer i stueetagen er dækket med spånplader som følge af talrige indbrud og hærværk. Flagstangen er knækket. Indvendigt er det oprindelige udtryk udvisket af nedsænkede lofter, skrappe farver på væggene og linoleumsgulve. De store sovesale er blevet erstattet af enkeltværelser på hver side af en lang gang. Trapperummet ved hovedindgangen er det mest intakte rum i huset hvor man tydeligt fornemmer hvordan der må have set ud i husets velmagtsdage.

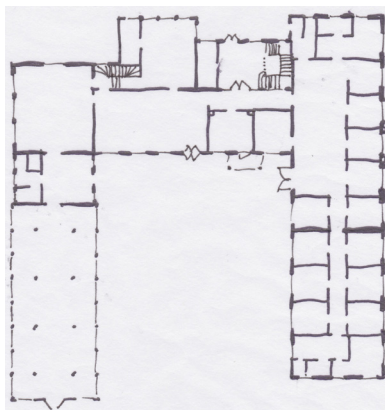

1912

1949

1973

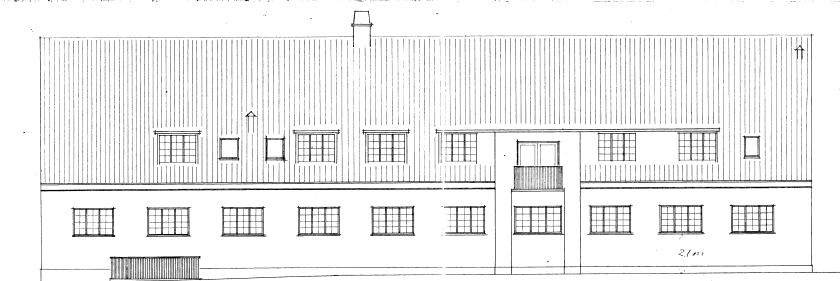
Facade mod Syd.

Facade mod Vest.

Facade mod Nord.

Facade mod Øst.

FAXE LADEPLADS

Faxe Ladeplads ligger naturskønt ved skov og strand 5 km syd-øst for Faxe på Østsjælland. Byen har industrihavn, fiskeri- og lystbådhavn.

Byen hed oprindeligt Hylleholt, og er kendt under det navn helt tilbage til 1500-tallet. Landsbyen Hylleholt blev udskiftet i 1809. Det nuværende navn har byen fået efter man som følge af en voksende kalkudvinding i Faxe Kalkbrud i 1800-tallet anlagde en udskibningshavn på stedet. De mange havnearbejdere slog sig ned med deres familier og det tiltrak handlende og håndværkere. I 1880 blev Faxe Ladeplads koblet på Østbanen der forbandt den med Køge. I dag har byen små 3000 indbyggere.

Luftfoto af Faxe Ladeplads ca. 1945

PROGRAM

Neurorehabiliteringscenter, til fastboende patienter og ambulant genoptræning.

Rehabiliteringscentret skal bestå af tre dele

- En transformation og restaurering af den eksisterende bygning, det gamle Børnesanatorium. Sanatoriet skal bruges til Administration, kontorer, fælleslokaler, køkken, spisesal og opholdsrum og sandsynligvis ligge mellem to nye bygninger.
- En addition i form af en boligenhed med plads til 15 patienter og deres gæster.
- En genoptræningsbygning med træningslokale og bassin.

Hele centret tegnes i 1:500 og undervejs i processen udvælger jeg nedslag der detaljers i 1:50 og 1:5.

RUMPROGRAM:

Eksisterende bygning m²: 944 m²
(uden kælder medregnet)

Administration:

Kontorer 6 x 20 m²
Mødelokale 50 m²
Konference lokaler 100 m²

Sociale funktioner:

Samtalerum 4 x 20 m²
Hvilerum 2 x 20 m²
Opholdsrum 100 m²
Køkken 50 m²
Spisesal 100 m²
Toiletter 50 m²
Hobbyrum 100 m²

Fælles rehabiliteringsfunktioner:

Træningsrum 350 m²
Bassinområde 350 m²
Fællesrum 100 m²
Omklædning med toiletter 100 m²

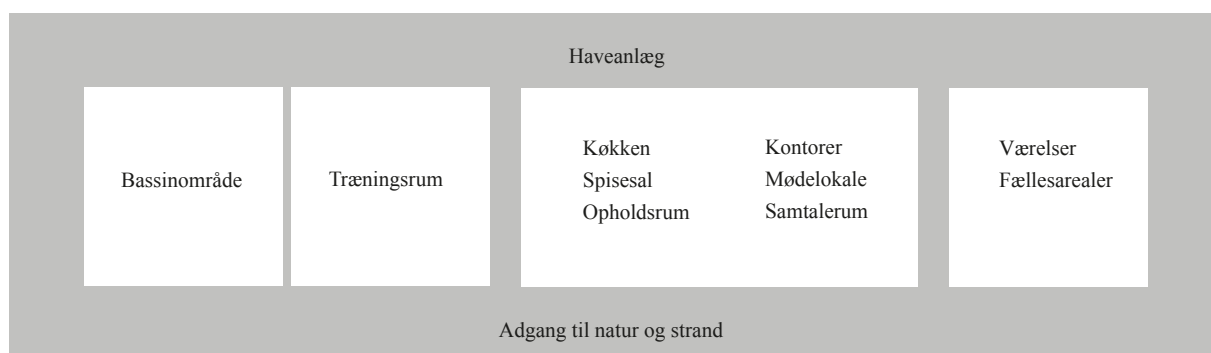
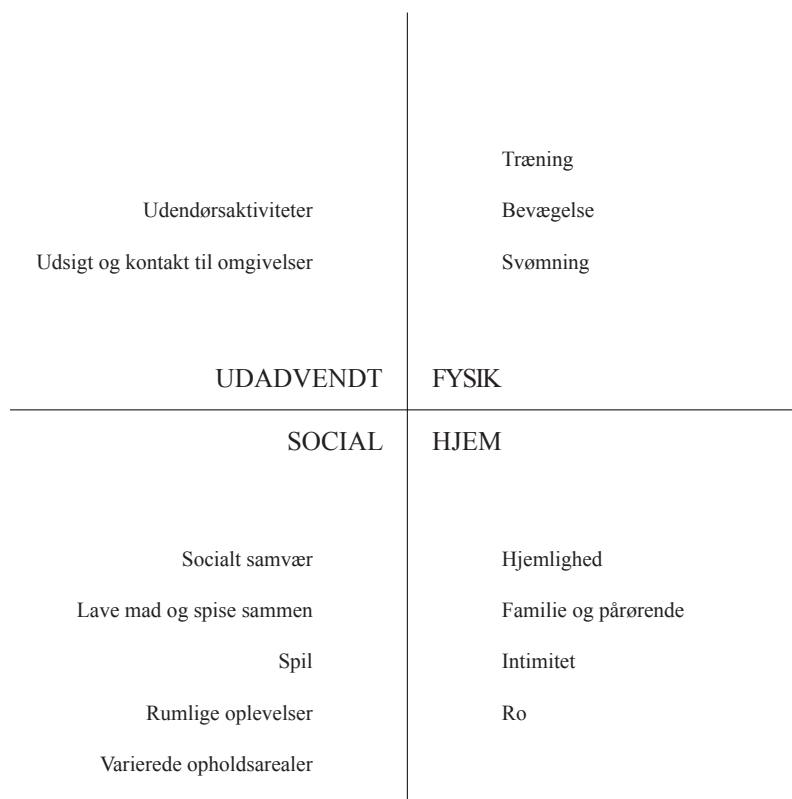
Boligenheder:

Værelser med bad og toilet 15 x 30 m²
Fællesarealer og nicher 200 m²

Samlet programareal ca. 2.340 m²

NB:

Areal og funktionsangivelser er kun vejledende og kan ændres frem til afleveringsdatoen.

INTENTION

Opgavens formål og ambition er:

- at understøtte behandling og rehabilitering ved at bringe sanserne i spil via forskellige arkitektoniske virkemidler: rum, materialitet, stoffighed, lys/skygge, farver
- at skabe hjemlige, trygge og rolige rammer for et rehabiliteringsophold
- at arbejde med eksisterende og nybygning
- at arbejde med en tæt fysisk og visuel ude/inde- kontakt
- at gøre centret tilgængeligt for alle, også gangbesværede og kørestolsbrugere

Trappen fra Sanatoriet til stranden

METODE OG AFLEVERING

TEGNINGSSÆT

Der afleveres et tegningssæt som tager udgangspunkt i tre skalaer, hver med sit fokus:

Landscape (1:500) STEDET

Still life (1:50) - BYGNINGEN

Portrait (1:5) - DETALJEN

ØVRIGT MATERIALE

Udover tegningssættet afleveres følgende:

- Rumlige illustrationer
- Katalog med registreringer, proces, skitser og baggrundsmateriale
- Situationsmodel: 1:200
- Udsnitsmodel: 1:20

PRÆSENTATION

Det endelige projekt præsenteres gennem tegning, model og digital præsentation.

Afleveringsmaterialet er vejledende og kan ændres frem til projektets afslutning.

KILDER

LITTERATUR

- RUM OG REHABILITERING, Et forprojekt bevilget af Realdania, Udført af Center for Hjerneskade og Marianne Ingvarsens Tegnestue'. 2006
- Arkitekturen som rehabiliteringsredskab – et innovativt byggeprojekt for Center for Hjerneskade. 2009

HJEMMESIDER

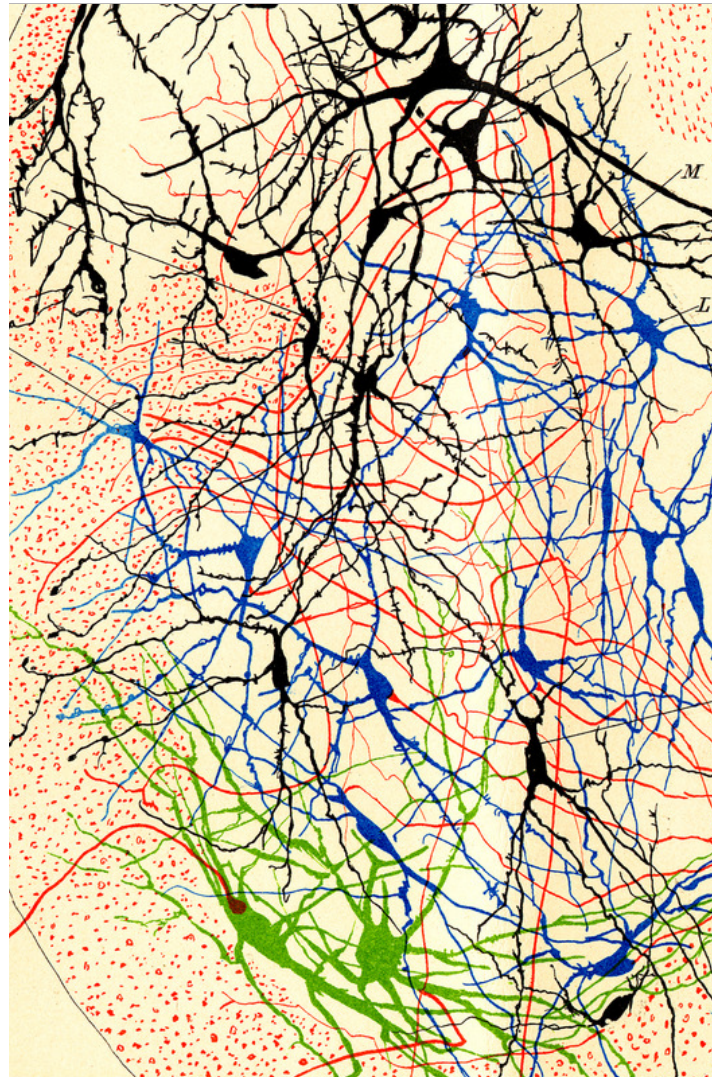
- Kystsanatoriet i Faxe Ladeplads, Historisk Atlas:
[http://historiskatlas.dk/Kystsanatoriet_i_Faxe_Ladeplads_\(5972\)](http://historiskatlas.dk/Kystsanatoriet_i_Faxe_Ladeplads_(5972))
- Lokalplan nr. 300-42A For et område til boligbebyggelse ved og i Strandgården, Faxe Ladeplads
- Om arkitekten Carl Frederik Schiøtz, 1878-1957:
<https://www.kulturarv.dk/kid/VisWeilbach.do?kunstnerId=10369&wsektion=alle>

KONTAKTPERSONER

Lise Lambæk - Center for hjerneskade

Torben Børge Jensen - Center for hjerneskader i Dianalund

Rasmus Højkjær Larsen - AART Architects -
Neurorehabiliteringshus, Glostrup Hospital (under opførsel)

Santiago Ramon y Cajal (1852-1934)

Ramón y Cajals var en de store pionérere indenfor udforskningen af nervesystemet, og opdagede at nervesystemet består af millioner af enkeltceller.

STUDIEFORLØB

KANDIDATFORLØB

9-10. semester

Kulturarv, Transformation og Restaurering
ved Christoffer Harlang

Vejledere: Charlie Steenberg, Julia With, Hanna Talje, Victor
Boye Julebæk og Trude Mardal

8. semester

Udveksling ved Academy of Arts, Architecture and Design in
Prague

7. semester

Praktik ved BBP Arkitekter

Orlovssemester

Praktik ved Flores Prats, Barcelona og DNA, Barcelona
(henholdsvis 2 og 3 måneder)

BACHELORFORLØB

5. - 6. semester

Studieafdeling 1 'Arkitektur, by & landskab'
ved Jens Kvorning

Vejledere: Knud Kappel og Claus Bohn

1-4. semester

Studieafdeling 8 'Arkitektur, eksperiment & teknologi'
ved Frank Bundgaard

Vejledere: Kira Snowman, Kenneth Skytte, Tom Mose,
René Domine Villaume, Agnes Amelie Kristina Nilsson

STUDIE- OG OPMÅLINGSREJSER

Amalfi, Italien (2014)

Californien, USA (2012)

Rundrejse, Japan (2011)

Rundrejse, Finland (2010)

Buenos Aires, Argentina (2010)

Ruhr distriktet, Tyskland (2009)

STUDIEARBEJDE OG LEGATER

Studerterambassadør, Akademisk Arkitektforening (2014-2015)

Studertermedhjælper, Akademisk Arkitektforening (2011-2015)

Studertermedhjælper In-situ Arkitekter (2013)

Modelbygger, SHL Arkitekter (2011)

Dansk Tennis Fond (2013)

Dreyers Fond (2013)

Orticon Fonden (2013)

Knud Højgaards Fond (2013)

TILBAGE TIL HVERDAGEN
- Neurorehabilitering på Kystsantoriet

Afgangsprogram, forår 2015
Laura Søndergaard Bendixen